

Bestuursovereenkomst Zoetwaterregio West-Nederland 2022-2027

Versie voor besluitvorming. NB Onderstaande mandatering en namen op tekenblad zijn aan te scherpen op basis van besluitvorming door partijen.

Partijen en mandateringen

Regionale overheden:

- Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door hoogheemraad N. van Zoelen, handelend ter uitvoering van het besluit d.d. [datum] van het dagelijks bestuur, hierna te noemen "HDSR".
- Hoogheemraadschap van Rijnland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door hoogheemraad W. von Faber, handelend ter uitvoering van het besluit d.d. [datum] van het dagelijks bestuur, hierna te noemen "Rijnland".
- Hoogheemraadschap van Delfland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door hoogheemraad NN, handelend ter uitvoering van het op [datum] door het dagelijks bestuur genomen besluit met kenmerk: <nummer>, hierna te noemen "Delfland"
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, rechtsgeldig vertegenwoordigd door hoogheemraad A. van Zoelen, handelend ter uitvoering van het besluit d.d. [datum] van het dagelijks bestuur, hierna te noemen "HHSK".
- Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door B. de Buissonjé ...
- Waterschap Hollandse Delta, vertegenwoordigd door heemraad D. Gerts, handelend ter uitvoering van het besluit d.d. [datum] van het College van Dijkgraaf en Heemraden, hierna te noemen "Hollandse Delta".
- De provincie Noord-Holland dan wel voor zover hun bestuursbevoegdheden betreft het college van Gedeputeerde Staten gevestigd te Haarlem, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde C.J. Loggen, lid van Gedeputeerde Staten van en handelend namens de provincie Noord-Holland ter uitvoering van het Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van (datum), hierna genoemd "provincie Noord-Holland".
- Gedeputeerde Staten van Utrecht, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde M. Sterk, hiertoe gemachtigd door Gedeputeerde Staten bij besluit van [datum]
- Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde J.N. Baljeu, hiertoe gemachtigd door de commissaris van de koning bij besluit van [datum]

Hierna te noemen regionale overheden

Overige partijen:

- Gemeente Rotterdam, vertegenwoordigd door ...
- Dunea N.V., vertegenwoordigd door
- Oasen, vertegenwoordigd door

Hierna te noemen overige partijen

Regionale overheden en overige partijen samen hierna verder te noemen als "partijen".

Overwegingen

Overwegende dat:

- Voldoende zoet water een voorwaarde is voor een duurzame leefomgeving en voor een vitale economie in de regio West-Nederland;
- Samenwerking tussen partijen in de regio haar meerwaarde heeft bewezen in recente droge zomers en succesvol is geweest in het formuleren en uitvoeren van gezamenlijke strategieën en maatregelpakketten;
- De looptijd van de bestuursovereenkomst zoetwatermaatregelen West-Nederland d.d 7 september 2015 is verstreken op 22 december 2021;
- Twee maatregelen uit deze bestuursovereenkomst, te weten de capaciteitsuitbreiding van de klimaatbestendige wateraanvoer (KWA) en de optimalisatie van het Brielse Meer, beide onderdeel van het Deltaplan Zoetwater 2015-2021, in looptijd zijn verlengd tot 2024 respectievelijk 2023;

- Partijen in het bestuurlijk overleg van zoetwaterregio West-Nederland een gezamenlijke strategie en maatregelenpakket hebben geformuleerd (bijlage 1) om in 2050 weerbaar te zijn tegen droogte zoals in 2018;
- De maatregelen met bijdrage uit het Deltafonds zijn vastgelegd in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027;
- Partijen de onderlinge samenwerking willen voortzetten en daarbij afspraken wensen vast te leggen over de financiering, uitwerking, realisatie en verantwoording ten aanzien van de maatregelen als opgenomen in bijlage 1 en de maatregelen uit de bestuursovereenkomst van 2015 die nog niet zijn afgerond.

Komen het volgende overeen:

Artikel 1: Definities

In deze bestuursovereenkomst en de daarbij behorende bijlagen wordt verstaan onder:

- Bestuurlijk Overleg Zoetwaterregio West-Nederland: een regionaal overleg over zoetwatervoorziening. In het overleg wordt tevens de inbreng van de regio in het Bestuurlijk Platform van het Deltaprogramma Zoetwater (BPZ) bepaald. In het overleg zijn de regionale partijen bestuurlijk vertegenwoordigd, is de regionale dienst van Rijkswaterstaat ambtelijk vertegenwoordigd en worden belanghebbende partijen (drinkwater, natuur, landbouw, havenbedrijf) betrokken. De programmamanager van het gebiedsoverleg Rijnmond-Drechtsteden is agendalid van het bestuurlijk overleg zoetwaterregio West-Nederland.
- BPZ: Het nationale Bestuurlijk Platform Zoetwater (hierna: BPZ) wordt gevormd door bestuurlijke vertegenwoordigers van alle zoetwaterregio's, het Interprovinciaal Overleg, VNG, de Unie van Waterschappen en het Rijk. Het ministerie van EZ, VEWIN en Staf Deltacommissaris zijn agendalid.
- Deltafonds: Begrotingsfonds (als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Compatibiliteitswet 2001) dat bedoeld is voor de financiering en bekostiging van maatregelen en voorzieningen in verband met de opgaven op het gebied van waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit. De beoogde bijdragen uit het Deltafonds aan de zoetwatermaatregelen zijn opgenomen in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027, dat een bijlage is van het Deltaprogramma 2022.
- Deltaplan Zoetwater 2022-2027: Uitvoeringsprogramma van het Deltaprogramma Zoetwater. Het beschrijft de manier waarop de Deltabeslissing Zoetwater wordt gerealiseerd en omvat een gezamenlijk investeringsprogramma van rijk, regionale overheden en een aantal sectoren en gebruiksfuncties voor de periode 2022-2027 alsmede een onderzoeksprogramma.
- Gebiedsoverleg Rijnmond-Drechtsteden: een van de gebiedsgerichte overleggen in het kader van het Deltaprogramma. In het Gebiedsoverleg Rijnmond-Drechtsteden zijn vertegenwoordigd meerdere gemeenten, de Provincie Zuid-Holland, Waterschap Hollandse Delta, Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard en Rijkswaterstaat en DGRW van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.
- Gebruikers: vertegenwoordigers van functies die afhankelijk zijn van zoet water: drinkwatervoorziening, landbouw, natuur en procesindustrie.
- KWA: Klimaatbestendige Wateraanvoer West-Nederland
- MIRT: Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport. In de MIRT-spelregels zijn de volgende fasen onderscheiden: onderzoek, verkenning, planvoorbereiding en realisatie.
- Projectformat: Standaard formulier aangeleverd door het programmabureau zoetwater om de relevante projectinformatie gestructureerd aan te leveren.
- RBO-Rijn-West: Regionaal Bestuurlijk Overleg voor het deelstroomgebied Rijn-West ten behoeve van de uitvoering van de Europese Kaderrichtlijn Water.
- SPUK-regeling zoetwatermaatregelen: een tijdelijke Rijksregeling voor het stimuleren van maatregelen in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027
- Voorkeursstrategie: samenstel van maatregelen zoals omschreven in het Deltaprogramma om Nederland de waterveiligheid en zoetwatervoorziening duurzaam en klimaatbestendig te borgen.

Artikel 2. Doel

Deze bestuursovereenkomst heeft tot doel om:

1. De gezamenlijke ambitie van partijen in de zoetwaterregio West-Nederland te bekrachtigen, om in 2050 weerbaar te zijn tegen situaties van droogte zoals in de zomer van 2018.
2. Afspraken vast te leggen over rollen, verantwoordelijkheden en de wijze van verantwoording ten aanzien van de uitvoering van de strategie en maatregelen zoals opgenomen in deze bestuursovereenkomst.
3. Afspraken vast te leggen over de financiering van maatregelen als bedoeld in artikel 3.

Artikel 3. Strategie en maatregelen

Partijen zetten in op het verbeteren van de robuustheid van het regionale watersysteem, zodat het – ook op de lange termijn – weerbaar is tegen tekorten aan zoet water en waarin duurzaam en zuinig wordt omgegaan met zoetwater. Daartoe is een gezamenlijke strategie geformuleerd, met een maatregelenpakket waarvan de Rijksbijdrage is vastgesteld in het Deltaplan Zoetwater 2022 – 2027. De strategie en het maatregelenpakket zijn opgenomen in bijlage 1.

Artikel 4. Rollen, taken en verantwoordelijkheden

1. De partijen die in tabel 1 van bijlage 1 als trekker van een maatregel zijn of nog worden benoemd, dragen de verantwoordelijkheid voor de uitwerking en realisatie van de maatregel. Deze verantwoordelijkheid omvat onder andere het opzetten van een projectorganisatie, het opstellen van een projectplan, het bewaken van de planning en het opstellen van een jaarlijkse voortgangsrapportage.
2. Partijen spannen zich in om de maatregelen te realiseren binnen de planning en kosten die in nog op te stellen projectformats worden opgenomen.
3. In het Bestuurlijk Overleg van de zoetwaterregio West-Nederland:
 - a. Bespreken partijen de voortgang en samenhang van de uitwerking en realisatie van maatregelen en activiteiten die zijn opgenomen in bijlage 1;
 - b. Bewaken partijen deze voortgang en rapporteren ze daarover;
 - c. Bespreken partijen aandachtspunten in de uitvoering van deze bestuursovereenkomst;
 - d. Bespreken partijen de inbreng in het Bestuurlijk Platform Zoetwater en stellen partijen de afstemming aan de orde met andere gebiedsoverleggen in het Deltaprogramma en met het RBO Rijn-West;
 - e. Bespreken partijen relevante ontwikkelingen voor de zoetwaterregio West-Nederland.
4. De voorzitter van het Bestuurlijk Overleg van de zoetwaterregio West-Nederland is een gedeputeerde van de Provincie Zuid-Holland. De vicevoorzitter is een bestuurder van één van de waterschappen, onderling te kiezen in overleg met de voorzitter. De vicevoorzitter is de afgevaardigde van de zoetwaterregio West-Nederland in het BPZ.

Artikel 5. Financiële afspraken en coördinatie omtrent rijksbijdrage

1. Provincie Zuid-Holland treedt op als regiocoördinator in de zin van de SPUK-regeling zoetwatermaatregelen, artikel 7, eerste lid.
2. Er is een aanvraagformulier, zoals genoemd in de SPUK-regeling zoetwatermaatregelen, artikel 8. Het aanvraagformulier wordt ingevuld door de partij die in bijlage 1 als trekker van een maatregel is genoemd. Het aanvraagformulier voor de maatregelen 1, 2, 9 en 10 in tabel 2 van bijlage 1 wordt bij het Rijk ingediend door de trekker van de maatregel, met toepassing van artikel 7, tweede lid, van de SPUK-regeling zoetwatermaatregelen. Voor de overige maatregelen wordt het aanvraagformulier via de Provincie Zuid-Holland ingediend bij het Rijk.
3. Voor aanvragen die via Provincie Zuid-Holland lopen dient de aanvrager het aanvraagformulier begrotingssubsidies van Provincie Zuid-Holland te gebruiken, waarin kan worden verwezen naar het aanvraagformulier voor de SPUK-regeling zoetwatermaatregelen, mits dat als bijlage wordt toegevoegd. Provincie Zuid-Holland kan pas een besluit nemen over de aanvraag als de beschikking van het Rijk over de Rijksbijdrage is ontvangen.
4. Voor aanvragen die via Provincie Zuid-Holland lopen wordt Provincie Zuid-Holland door het Rijk gezien als de aanvrager. Voor de in de SPUK-regeling zoetwatermaatregelen opgenomen artikelen over verplichtingen voor de aanvrager en de verantwoording, wordt onverwijld invulling gegeven door de partij die in bijlage 1 als trekker van de maatregel is benoemd.

5. Eventuele financiële overschotten en tekorten, zowel ten aanzien van de uitgaven als ten aanzien van de regionale financiering, worden onverwijld gemeld aan het Bestuurlijk Overleg Zoetwaterregio West-Nederland. Het Bestuurlijk Overleg Zoetwaterregio West-Nederland kan besluiten dat:
 - a. bij een financieel overschot op grond van artikel 6, vierde lid, van de SPUK-regeling een deel van de Rijksbijdrage wordt aangewend ten behoeve van een andere maatregel binnen de zoetwaterregio waar sprake is van een financieel tekort;
 - b. een financiële tegenvaller leidt tot aanpassing van de maatregel ter compensatie van deze tegenvaller dan wel dat het tekort wordt opgevangen door het aantrekken van andere financiële middelen.
6. Als het Rijk in de subsidiebeschikking de bijdrage aan een maatregel verhoogt om reden van prijsstijging dan wel indexatie, dan wordt de regionale bijdrage met eenzelfde percentage verhoogd.
7. Als het Rijk om welke reden dan ook in relatie tot een maatregel minder geld uitkeert of geld terugvordert, dan wordt ook door de Provincie Zuid-Holland minder geld uitgekeerd of geld teruggevorderd, voor zover het maatregelen betreft die via Provincie Zuid-Holland zijn aangevraagd.
8. Partijen kunnen onderling afspraken vastleggen over financiële bijdragen ten behoeve van elkaars maatregelen, zoals opgenomen in bijlage 2 Voor eventuele aanvulling van bijlage 2 met afspraken die gedurende de looptijd van deze bestuursovereenkomst worden gemaakt kunnen partijen een beroep doen op artikel 7.
9. Elke partij draagt haar eigen personeelskosten.
10. Kosten voor secretariële ondersteuning van de zoetwaterregio West-Nederland en voor gezamenlijke onderzoeken worden gelijk verdeeld over de regionale overheden binnen de zoetwaterregio, tot een maximum bedrag van € 10.000 per regionale overheid per jaar.
11. Ten aanzien van de ondersteuning en onderzoeken genoemd in het vorige lid vervult Provincie Zuid-Holland de rol van opdrachtgever en kassier namens de zoetwaterregio West-Nederland, waarbij de kosten worden verrekend over de regionale overheden.

Artikel 6. Looptijd

1. Deze bestuursovereenkomst treedt in werking na ondertekening door alle partijen en eindigt op 31 december 2027. De bepalingen van deze overeenkomst blijven hun werking behouden voor de maatregelen, als bedoeld in artikel 3, die op 31 december 2027 nog niet zijn afgerond.
2. Uiterlijk op 31 december 2026 treden de regionale overheden in overleg over een vervolg op deze bestuursovereenkomst voor de periode 2028-2033

Artikel 7. Wijzigingen

1. Elke partij kan verzoeken deze bestuursovereenkomst te wijzigen.
2. Wijzigingen van één of meer bepalingen van de bestuursovereenkomst behoeven de schriftelijke instemming van alle partijen.

Artikel 8. Beëindiging (opzegging en ontbinding)

1. Beëindiging van de bestuursovereenkomst kan plaatsvinden door opzegging of ontbinding.
2. Elke partij kan deze bestuursovereenkomst met inachtneming van een opzegtermijn van één maand (tussentijds) schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze bestuursovereenkomst billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden.
3. Wanneer een partij de bestuursovereenkomst opzegt, blijft de bestuursovereenkomst voor de overige partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.
4. Onverminderd hetgeen overigens in de bestuursovereenkomst is vastgelegd, kan elk van de partijen de bestuursovereenkomst door middel van een aangetekend schrijven buiten rechte geheel of gedeeltelijk ontbinden indien de andere partij in verzuim is dan wel nakoming blijvend of tijdelijk onmogelijk is.

Indien een der partijen gedurende een bij deze bestuursovereenkomst te bepalen periode ten gevolge van overmacht haar verplichtingen op grond van deze bestuursovereenkomst niet kan nakomen,

hebben de andere partijen het recht de bestuursovereenkomst door middel van een aangetekend schrijven met onmiddellijke ingang geheel of gedeeltelijk te ontbinden.

Artikel 9. Geschillen

1. Deze bestuursovereenkomst is niet in rechte afdwingbaar.
2. Partijen zullen zich inspannen om te voorkomen dat er geschillen ontstaan ter zake de totstandkoming, uitleg of uitvoering van deze bestuursovereenkomst.
3. Eventuele geschillen in verband met de uitvoering van deze bestuursovereenkomst worden, met uitsluiting van de rechter, in onderling overleg tot een oplossing gebracht, waarbij partijen niet tussentijds over het geschil met derden zullen communiceren.
4. Een geschil is aanwezig als een der partijen dat schriftelijk stelt.

Artikel 10. Slotbepaling

1. De bijlagen maken integraal onderdeel uit van de bestuursovereenkomst.
2. Bij strijdigheid tussen de bijlagen en deze bestuursovereenkomst prevaleert de bestuursovereenkomst.

Aldus overeengekomen en ondertekend door alle partijen op

B. de Buissonjé

Waterschap Amstel, Gooi en Vecht

M. Vissers

Hoogheemraadschap van Delfland

W. von Faber

Hoogheemraadschap van Rijnland

A. Van Zoelen

Hoogheemraadschap van Schieland en de
Krimpenerwaard

N. van Zoelen

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

D. Gerts

Waterschap Hollandse Delta

M. Sterk

Provincie Utrecht

C.J. Loggen

Provincie Noord-Holland

J.N. Baljeu

Provincie Zuid-Holland

...

Oasen

...

Dunea N.V.

...

Gemeente Rotterdam

BIJLAGE 1

Strategiedocument en maatregelpakket zoetwaterregio West-Nederland

Het strategiedocument is opgesteld ter voorbereiding van het Deltaplan Zoetwater 2022-2027 en bevatte bij bespreking in het bestuurlijk overleg van de zoetwaterregio West-Nederland concept maatregelen. Het concept maatregelpakket is met enkele aanpassingen opgenomen in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027. In onderstaande versie van het strategiedocument zijn deze aanpassingen doorgevoerd, om discrepantie tussen de bestuursovereenkomst zoetwatermaatregelen West-Nederland 2022-2027 en het Deltaplan Zoetwater 2022-2027 te voorkomen.

1. Opgave/hoofdprobleem/knelpuntenanalyse

Bodem en Watersysteem gebaseerd op wateraanvoer bij droogte

West-Nederland heeft dalingsgevoelige bodems, historische bebouwing met kwetsbare funderingen en veendijken. Het peilbeheer is cruciaal voor de waterveiligheid en vergt aanvoer, juist in droge zomers. De afhankelijkheid van aanvoer uit het hoofdwatersysteem hoort historisch bij het gebied. In het gebied zijn ook hoogwaardige teelten, natuurgebieden, procesindustrie in het Rotterdamse havengebied en zwemlocaties die eisen aan de waterkwaliteit stellen. De waterkwaliteit wordt bedreigd door onder meer een immer toenemende zoutvracht vanuit diepe droogmakerijen en sluizen. Mede door doorspoeling kan de kwaliteit op orde worden gehouden. Overigens bedraagt de aanvoer uit het hoofdwatersysteem in een gemiddeld jaar minder dan 10% van de totale waterbalans, maar in droge periode is deze zeer bepalend.

Aanvoer loopt tegen de grenzen aan, vraag groeit

Waterbeheerders, provincies en gebruikers hebben in de 1ste fase deltaplan effectief ingezet op verdere robuustheid en optimalisatie van watersysteem en aanvoer. De aanvoerroute KWA is vergroot en de robuustheid van het Brielse Meersysteem tegen specifieke verziltingsgevoelige situaties is vergroot. Innovatieve concepten als de zoetwaterfabriek en zoetwaterbuffers zijn toegepast in het regionale systeem, Lek en Hollandse IJssel. De samenwerking en informatie-uitwisseling zijn verbeterd door slim watermanagement. Dat heeft ons de extreme zomer van 2018 nét doen doorstaan (1/60 jaar Rijnaafvoer bij huidige klimaat), maar toepassing van de verdringingsreeks was noodzakelijk en schade is opgetreden. Daarbij zijn risico's genomen bij het beheer waardoor de extreme neerslag van september 2018 tot extra overlast leidde. Ook moesten beperkingen worden doorgevoerd voor scheepvaart en oplopende zoutconcentraties geaccepteerd. De droogte van 2018 heeft ook inzichten opgeleverd dat het strategisch vastleggen en benutten van zoetwaterbuffers een doelmatige strategie is tijdens de droogte (klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem).

Het verder optimaliseren van aanvoer en aanjagen van innovaties en transitie is en blijft essentieel omdat er serieuze uitdagingen opdoemen voor de langere termijn:

- **Zeespiegelstijging.** Door zeespiegelstijging treedt verzilting van inlaatpunten veel frequenter op en de kweldruk op het grondwater neemt toe.
- **Teruglopende zomerse Rijnaafvoer.** De regio is sterk afhankelijk van de Rijnaafvoer die gevoed wordt vanuit het internationale stroomgebied. Door klimaatverandering kan het karakter van de Rijn verschuiven naar een regenrivier in plaats van een smeltrivier. De afvoeren laten op dit moment nog geen verontrustende patronen zien door bovenstrooms landgebruik of klimaatinvloed. De internationale kennisontwikkeling en -uitwisseling is beperkt. Er is evident behoefte aan beter inzicht in de mogelijke effecten.
- **Druk op de ondergrond.** De ondergrond speelt een belangrijke rol als buffer voor de zoetwateropslag en in delen van het gebied is grondwateronttrekking ook een waterbron. Aan de andere kant neemt de verzilting door toenemende kweldruk, droogte en grondwateronttrekking nog steeds toe en wordt de ondergrond ook belast door brijnlozing. Diverse transitie zoals verstedelijking, biodiversiteit en energie leggen concurrerende claims op de ondergrond. Een onzekerheid is de huidige praktijk van brijnlozing in de ondergrond. Als dit niet langer is toegestaan dan dreigt een significante aanvullende hoogwaardige watervraag.
- **Drinkwater vooral afhankelijk van rivieraanvoer.** De regionale drinkwatervraag wordt vooral voorzien vanuit de grote rivieren die in potentie kwetsbaar zijn voor verontreiniging en lage aanvoer. Daarnaast zal de drinkwatervraag naar verwachting stijgen door de verwachte bevolkingstoename van mogelijk 1 miljoen mensen in de regio.

- **Watervraag functies.** Diverse transitie en nationale opgaven zoals toename bevolking en drinkwatervraag, maatregelen voor remmen bodemdaling/reductie CO₂-emissie en vernatting veenweide, actief grondwaterbeheer in steden, beperken hittestress, recreatiedruk, hoogwaardige landbouw en natuur resulteren in extra watervragen.

Ondanks aanvoer serieuze gevolgen droogte

De aanvoer is cruciaal maar ook bij optimalisatie van de aanvoer treden nog steeds stevige gevolgen op in het gebied:

- Veendijken vergen inspectie, beheer en aanpassing (in 2018 tijdens de calamiteiten liepen de beheerkosten in de tonnen en het aanpassen van veendijken vergt miljoenen investeringen);
- Uitzakkende grondwaterstanden leiden tot natuurschade, gewasschade, bodemdaling en funderingsschade (meer dan 100.000 panden)
- (zwem-)Waterkwaliteit loopt terug in droge zomers door toenemende concentraties nutriënten, oplopende zoutconcentraties en andere schadelijke stoffen (optreden van botulisme en blauwalg).
- Aangepaste bedrijfsvoering met als gevolg extra kosten met name bij land- en tuinbouw (omgekeerde osmose, beregenen, etc.).
- Waterstromen zodanig sturen dat voldoende water van voldoende kwaliteit op juiste plek is, m.b.v. (nood)keringen, zo nodig stremmingen, en pompen.
- Verdroging van grondwaterafhankelijke natuur in de hogere delen (Utrechtse Heuvelrug) Schutbeperkingen voor zowel recreatievaart als beroepsvaart, met als gevolg economische schade voor zowel de binnenvaart als bedrijven die afhankelijk zijn van vervoer over de vaarwegen.

2. Strategie en uitgangspunten

De regio zet in op de ontwikkeling van een robuust watersysteem dat weerbaar is tegen tekorten en waarin duurzaam wordt omgegaan met zoetwater. Voor de strategie kan een onderscheid gemaakt worden tussen de lange en de korte termijn waarbij de korte termijn toewerkt naar de langetermijnstrategie.

Langetermijnstrategie (tot en met 2050)

De regio zet met de langetermijnstrategie in op drie pijlers om de weerbaarheid tegen droogte te vergroten: het optimaliseren van de aanvoer, ook in perioden met lage Rijnafvoer, het benutten van de ondergrond en de ruimtelijke inrichting. Daarbij is het vergroten van de weerbaarheid van de gebruikers van belang. Er zijn geen aanwijzingen dat deze strategie onhoudbaar wordt richting 2050. Wel is een verschuiving voorzien in de balans tussen de drie pijlers naar meer benutten van de ondergrond en de ruimtelijke inrichting omdat er grenzen zitten aan het optimaliseren van de aanvoer.

De zorgvuldige ontwikkeling en implementatie van de klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofwatersysteem is voor de lange termijnstrategie cruciaal. De klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofwatersysteem kan naar verwachting het adaptatiepad uitstellen voor strategische keuzes zoals een zeeluis in de Nieuwe Waterweg. De regionale strategie tot 2050 sluit aan bij de nationale zoetwaterdoel van weerbaarheid en de herijkte overkoepelende nationale zoetwaterstrategie.

Het is verstandig om waar doelmatig te anticiperen op het vergroten van de eigen weerbaarheid zonder de huidige gunstige aanvoercondities te negeren. Dit wordt meegenomen in het aanscherpen van de strategie en de maatregelen op de kortere termijn. De inzichten omtrent de lange termijn uitdagingen (paragraaf 1) zijn nog onvoldoende om concrete knikpunten of strategische keuzes in adaptatiepaden in de tijd te identificeren. Daarom wordt aangesloten bij kennis- en ontwikkelingssporen zoals zeespiegelstijging en het internationale onderzoek naar het Rijnregiem.

Kortetermijnstrategie (tot en met 2027)

De regio sluit aan bij het nationale zoetwaterdoel: Nederland weerbaar tegen zoetwatertekorten in 2050. De kortetermijnstrategie draagt bij aan de langetermijnstrategie van de drie pijlers het

optimaliseren van de aanvoer, ook in perioden met lage Rijnafoer, het benutten van de ondergrond en de ruimtelijke inrichting.

De regio houdt rekening met grote opgaven en transitie zoals vernatting van veenweidegebieden om broeikasgassen te reduceren, verbetering van waterkwaliteit (KRW-doelen) en biodiversiteit en verstedelijking. Daarom verkennen we hoe de regio in de toekomst minder kwetsbaar kan worden door ook aandacht te hebben voor de ruimtelijke inrichting. Het is van belang om deze transitie in samenhang met zoetwaterbeschikbaarheid op te pakken. Om dit te borgen wordt toekomstbestendige waterbeschikbaarheid en weerbaarheid tegen droogte meegenomen in de ruimtelijke planvorming. Dit zal ook worden doorgevoerd bij regionale omgevingsvisies en de inbreng van waterbeheerders bij ruimtelijke plannen. De regio richt de kortetermijnstrategie verder in langs de volgende hoofdpunten:

Optimalisatie van de aanvoer

De regio benut het beschikbare water zo goed mogelijk. Toch blijft aanvoer essentieel in extreem droge perioden met lage Rijnafoer. In de zomer van 2018 heeft de regio bewezen dat met effectief samenwerken veel mogelijk is. De verdere optimalisatie van de aanvoer zullen we in samenhang met het hoofdwatersysteem en andere regio's moeten doen en vergt ook extra infrastructuur (aanvoerroutes). Het actief onderzoeken van kansen om wateraanvoer te verbeteren, de watervraag te beperken en het vrijspelen van zoetwater hierdoor zien we daarom als een gezamenlijke opgave.

Ook is perspectief geboden op verdere optimalisatie binnen het hoofdwatersysteem waardoor grote (infra-)structurele ingrepen zoals een sluis in de Nieuwe Waterweg kunnen worden uitgesteld. Dat vergt wel nadere uitwerking en aanvullende maatregelen in de regio.

Transitie naar alternatieve bronnen

Doelmatig benutten van alternatieve bronnen draagt bij aan de robuustheid van de regio. De ondergrond speelt daarbij een belangrijke rol door opslag in de ondergrond en het ontzilt van brak water. Dit speelt in het bijzonder voor de hoogwaardige gebruikers zoals drinkwater en tuinbouw om meer weerbaarheid en redundantie te borgen. Daarnaast zet de regio in op het benutten van effluent (hergebruik na zuivering voor hoogwaardige toepassing of aanvulling van het oppervlaktewater. Deze ontwikkeling vergt een stevige transitie zowel technisch als ten aanzien van het businessmodel.

Regio werkt ook aan eigen robuustheid

Waar mogelijk zet de regio en de gebruikers in op het vergroten van de eigen robuustheid en het verminderen van de afhankelijkheid van aanvoer en doorspoeling. Dat gebeurt vaak via processen van waterbeschikbaarheid/risicodialogen, maar ook het expliciet meewegen van waterbeschikbaarheid bij de ruimtelijke inrichting draagt hieraan bij.

3. Uitwerking kortetermijnstrategie

Optimalisatie van de aanvoer

In extreem droge perioden met lage Rijnafoer blijft aanvoer essentieel. De droogte in 2018 heeft bewezen dat met effectief samenwerken veel mogelijk is. Ook is perspectief geboden op verdere optimalisatie binnen het bestaande watersysteem waardoor grote (infra-)structurele ingrepen zoals een sluis in de Nieuwe Waterweg kan worden uitgesteld. Dat vergt wel aanvullende maatregelen in de regio:

- Voortzetten samenwerking Slim Watermanagement (doorontwikkelen samenhangende redeneerlijnen, infoschermen, kennisontwikkeling)
- Robuuste en verruimde doorvoer Krimpenerwaard
- Robuuste inlaatwerk Kromme Rijngebied
- Robuustheid Bernisse-Brielse Meersysteem
- Robuuste doorvoer en betere benutting uitwisselingspunt Bergsluis
- Bijdrage aan verdere verkenning klimaatbestendig zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem (inclusief lerende implementatie en onderzoek naar bijvoorbeeld impact op Spijkenisseluis, invloed toenemende verzilting Nieuwe Maas bij sluizen en inlaatpunten, aanvoer IJsselmeer via Amsterdam-Rijnkanaal)
- Beperken bij de bron van de verzilting van het hoofdwatersysteem door maatregelen als bellenschermen en selectieve onttrekking bij sluizen

- Uiteindelijk eventueel ook accepteren van inlaatwater met verhoogde zoutconcentraties.
- Vanuit de regio dragen we waar mogelijk bij aan de processen gericht op de natuurdoelen zoals water langer vasthouden en betere vismigratie via de Haringvlietssluisen.

Transitie naar alternatieve bronnen

Doelmatig benutten van alternatieve bronnen draagt bij aan de robuustheid van de regio, waar het benutten van de ondergrond een belangrijke rol speelt. Dit vergt een stevige transitie zowel technisch als ten aanzien van het businessmodel:

- Het benutten van de ondergrond (brakwaterwinning, opslag regenwater) als aanvullende zoetwaterbron voor onder andere drinkwaterproductie en gietwatervoorziening. Haalbaarheid wordt verkend via pilots vanuit COASTAR (brakwaterwinning duinen en polders; ondergrondse waterberging Westland).
- Temmen Brakke Kwel: Afvangen brakke kwel Horstermeer en daarmee beperken zoetwatervraag vanuit IJsselmeer. De brakke kwel wordt benut als bron voor drinkwater door technologisch het zout grotendeels te scheiden;
- Effluent (hergebruik na zuivering) benutten voor hoogwaardige toepassing of aanvulling van het oppervlaktewater. De pilot hergebruik effluent afvalwaterzuiveringsinstallatie Harnaschpolder voor gietwater, waarbij een transitie wordt beoogd naar een toekomstbestendige gietwatervoorziening in 2050, is daarbij al in een gevorderd stadium uitgewerkt. Daarnaast worden diverse andere opties onderzocht zoals bij Kortenoord (synergie met medicijnverwijdering) en Oostvoorne (watervoorziening voor industrie).
- Verkenning beperken afhankelijkheid inlaat DUNEa bij de Afgedamde Maas en Lek door inlaat Valkenburgse Meer (boezem Rijnland)

Regio werkt aan eigen robuustheid

Waar mogelijk zet de regio in op het vergroten van de eigen robuustheid en minder afhankelijkheid van aanvoer en doorspoeling, vaak via processen van waterbeschikbaarheid/risicodialogen:

- Gebruikers zetten in op meer vasthouden van hemelwater (bijvoorbeeld opslag in de ondergrond) en alternatieve bronnen of besparingen (circulatie).
- In processen van waterbeschikbaarheid worden afspraken gemaakt over doelmatige maatregelen (effectief doorspoelen, discussie over kwaliteitseisen) en transparante risicoverdeling.
- In watersysteembeheer wordt gezocht naar buffering (ondergrond, flexibel peil). Natuurbeheerders verkennen de mogelijkheden voor de inzet van klimaatbuffers.
- Kwetsbaarheid wordt verlaagd door maatregelen zoals verbeteren kwetsbare veendijken, aangepaste sturing doorspoeling, kansen getrapte Oostelijke aanvoer, aangepast schutregiem, maatregelen tegen blauwalg, actief grondwaterbeheer om funderingsschade te beperken, klimaatbuffers, nieuwe (aanvullende) bronnen zoals brakwaterwinning en het Valkenburgse Meer, etc.
- Drinkwater bedrijven werk aan extra robuustheid en diversificatie van bronnen: het uitdiepen van de reservoirs en het optimaliseren van het innamewerk, zodat er sneller meer water kan worden ingenomen en er een langere overbruggingsvoorraad is bij de komende verslechterde kwaliteit van de Maas bij lage afvoer (Evides), het operationeel maken van een tweede innamepunt langs de Lek (Naast de Maas), en het verkennen van alternatieve bronnen zoals brak water (Dunea) en het verbouwen van de zuivering met Membraanfiltratie (RO). Dit om in de monding van de Lek, waar verzilting onafwendbaar is, gesteld te staan voor 2050, en eveneens het verkennen van alternatieve bronnen (OASEN).
- Accepteren schade

4. Ambitieniveau

De regio heeft de ambitie om:

- Weerbaar te zijn tegen een aanvoersituatie zoals 2018 (1:30 droogte & 1/60jr Rijnafvoer, richting 2050 komt deze droogte mogelijk vaker voor). Hiervoor zet de regio in op extra robuustheid en doelmatigheid
- De extra watervraag door klimaatverandering en maatschappelijke ontwikkelingen zoals remmen bodemdaling/CO2 emissiereductie & funderingsschade, vergroening & natuurherstel en eventueel wegvallen brijnlozing waar doelmatig te kunnen accommoderen

- De weerbaarheid van de watergebruikers bij elke droogte te vergroten door adaptatie maatregelen en de transitie in te zetten naar het benutten van waterbronnen als effluent en brakke kwel
- Transparantie te bieden over risico's op tekort, handelingsperspectief en wanneer schade onvermijdelijk wordt. Daarbij wordt, onder andere via de processen waterbeschikbaarheid en stresstesten, aansluiting en doorwerking gezocht met andere transitie en ontwikkelingen (ruimtelijke adaptatie, landbouwtransitie, verstedelijking, omgevingsvisies, etc.).

5. Governance

De zoetwaterregio West-Nederland wordt aangestuurd door een bestuurlijk overleg voorgezeten door Jeannette Baljeu, de gedeputeerde Zuid-Holland, waarin de portefeuillehouders van de drie provincies en zes waterschappen zitting hebben naast vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat en de gebruikers (LTO, natuur & terreinbeheerders, Havenbedrijf Rotterdam, drinkwaterbedrijven). Vanuit het regionale overleg verloopt ook de afstemming naar de bovenregionale en nationale aspecten in het Deltaprogramma (inclusief de waterverdeling hoofdwatersysteem en de internationale afstemming)

De regio heeft gezamenlijk gewerkt aan het regionale programma voor het Deltaplan zoetwater. Waar relevant is "joint fact finding" toegepast waarbij wanneer nodig ook de Slim Watermanagement regio's en het landelijke Deltaprogramma zijn betrokken. De goede samenwerking heeft zich bewezen tijdens de droogte van 2018, waarbij dankzij korte lijnen en onderling vertrouwen beheergebiedoverstijgende inspanningen zijn geleverd en grote problemen zijn voorkomen.

Het regionale overleg monitort de voortgang van maatregelen uit het Deltaplan Zoetwater en zal waar nodig bijsturen. Per afzonderlijke maatregel wordt een aparte projectorganisatie ingericht door de trekkende partij. Voorstel is de regionale aanpak nader uit te werken in een bestuursovereenkomst.

De regio focust zich met name op de zoetwaterbelangen. Vanzelfsprekend is het ook van belang dat zoetwateraspecten worden ingebracht in meer integrale trajecten zoals omgevingsvisies of gebiedsprocessen. Dit loopt via de betrokken overheden zelf, onder andere door inbreng van kennis uit de zoetwaterregio in de stresstesten en gebiedsprocessen voor ruimtelijke adaptatie. De integrale doorwerking en afstemming met andere trajecten zoals ruimtelijke adaptatie of landbouwtransitie zal regelmatig in het bestuurlijke overleg worden geagendeerd. Een voorbeeld is het project toekomst bestendig ARK-NZK gebied. Dit is een gebiedsoverstijgende verkenning naar een toekomstbestendig watersysteem en ruimtelijke inrichting. Het doel is het hele watersysteem robuust te maken in samenhang met de functies en ruimtelijke ontwikkelingen. Uitkomsten hiervan, vanuit de zoetwaterregio en de bovenregionale samenwerking zoals SWM en de werkregio's van ruimtelijke adaptatie kunnen elkaar versterken en verrijken in de (lange termijn) strategiebepaling en synergie kansen van onze regio.

6. Beoordeling maatregelen

Het maatregelenpakket van West-Nederland zet in op 4 clusters: aanvoerroutes, hergebruik brak water, hergebruik effluent en vergroten eigen weerbaarheid. Voor de eerste drie clusters wordt aanspraak gemaakt op het Deltafonds. Voor al de maatregelen zijn uitgebreide factsheets opgesteld. De hoofdlijn van de onderbouwing per maatregel is in de onderstaande tabel opgenomen. Daarnaast vergroot de regio de eigen weerbaarheid door eigen investeringen zonder bijdrage uit het Deltafonds door waterbeheerders en sectoren.

Tabel 1 Onderbouwing op hoofdlijnen per maatregel uit het voorkeursmaatregelenpakket van de zoetwaterregio West-Nederland

Maatregel	Onderbouwing/toelichting/doel	Trekker
Aanvoerroutes		
Krimpenerwaardroute (5,5 m3/s)	• Noodzakelijk voor buffer Hollandse IJssel (inlaat Rijnland & HSK). • Onderdeel klimaatbestendig zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem (buffer Lek is randvoorwaarde). • Provisorisch toegepast in 2018 (bewezen route). • Doel is voorkomen inlaat brak water bij droogtes zoals 2018. • Ook niet-economische effecten zoals: beperken natuurschade, ruimte bieden voor andere ontwikkelingen (remmen bodemdaling, drinkwatervoorziening), robuuster aanvoersysteem en beperking scheepvaartstremmingen.	HHSK

Inlaat Kromme Rijn (6 m3/s)	• Onderdeel klimaatbestendig zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem (ontlast vraag ARK en doorvoer Irenesluis). • Ondersteunt KWA en Kromme Rijngebied (hoogwaardig fruit). • Inzet nodig 1/2jr en in 2018 jaren 2 maanden. • Op levensduurkosten 2-3 goedkoper dan huidige inzet noodpompen.	HDSR
Beter Benutten Bergsluis	• Besparing in gebruik van zoetwater (minder doorspoelen & doelmatiger benutting van het beschikbare water uit KWA en Brielse Meer = ondersteuning klimaatbestendig zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem). • Fijnregeling van de uitwisseling tussen Delfland en HSK, zonder consequenties voor scheepvaart.	HHD
Brielse Meer (onderzoek)	• Doel: onderzoeksprogramma over optimaal beheren van de zoetwatervoorraad (droogte, achterwaartse verzilting). • Nadere onderbouwing en daarmee uitstel van de eerder voorziene fysieke investeringen in de 2^e fase. • Robuust watersysteem om in te spelen op ontwikkelingen als de klimaatbestendige zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem.	WSHD
Transitie naar andere bronnen		
COASTAR kustduinen	• Extra drinkwaterbron en vergroten strategische zoetwaterreserve. • Extra robuustheid ten opzichte van inlaat Lek en Maas. • Brakwater als zoetwaterbron ontsluiten.	Dunea
COASTAR brakwaterwinning	• Extra drinkwaterbron creëren (extra robuustheid ten opzichte van huidige oeverinfiltratie OASEN). • Afvangen brakke kwel en beperken doorspoel behoefte Rijnland. • Haalbaarheidsonderzoek loopt.	Oasen
COASTAR Westland	• Opslag hemelwater in bodem voor hoogwaardige teelt. • Vergt afspraken tussen telers (waterbank).	ntb
COASTAR Rotterdam: Cities2recharge	• Creëren van bronnen ter aanvulling van grondwater in stedelijk gebied • in samenhang met afvoeren van overtollig hemelwater	Gemeente Rotterdam
Temmen brakke kwel	• Extra drinkwaterbron creëren. • Afvangen brakke kwel en daarmee ontlasten doorspoel behoefte en vraag Markermeer (100-140 Mm3/jaar). • Pilot wordt medio 2021 afgerond.	AGV/Waternet
Transitie hergebruik effluent		
Harnaschpolder	• Benutten zoet effluent dat nu naar zee stroomt. • Toepassen voor hoogwaardig gebruik van glastuinbouw (waarvan huidige bron mogelijk onder druk komt). • Sector draagt actief bij uitwerking.	HHD
Vergroten eigen weerbaarheid		
	• Creëren buffers, doelmatig doorspoelen, verbeteren droogtegevoelige keringen etc. • Financiering door decentrale overheden, marktpartijen, ondernemers, terreinbeheerders en burgers.	Diversen
Valkenburgse Meer (onderzoek)	• Nieuwe bron voor drinkwater (boezem Rijnland). • Vermindering afhankelijkheid van Maas en Lek. • Geen bijdrage Deltafonds.	Dunea
Inlaat Muiden (onderzoek)	• Onderzoek naar nieuwe inlaatmogelijkheid Muiden uit het Markermeer. • Geen bijdrage Deltafonds.	

a. *Welke bijdrage levert het maatregelpakket aan het oplossen van nationale en regionale knelpunten?*

Het maatregelpakket draagt bij aan het verminderen van watertekorten en schade in de regio en het draagt bij aan de klimaatbestendige inrichting van het hoofdwatersysteem. Als regio zetten we in op het weerbaar maken van de regio tegen zoetwatertekorten waar met name het cluster aanvoermaatregelen aan bijdraagt. Daarnaast wil de regio de (toekomstige) watervraag zo veel mogelijk accommoderen door de weerbaarheid van watergebruikers te vergroten, de interne robuustheid van het watersysteem te vergroten en waterbewustzijn te creëren. Dit sluit aan bij andere sporen zoals circulaire glastuin- en landbouw en het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. De clusters benutting brak water en hergebruik effluent dragen hieraan bij.

Hydrologische quick scan

De maatregelen die in de hydrologische quick scan zijn beschouwd zijn Inlaatwerk Kromme Rijn, landbouwmaatregelen en doorvoer Lek-Schieland. Opschalen temmen brakke kwel is ook onderdeel van de quickscan geweest, maar de resultaten hiervan werden vanuit onze regio niet herkend (o.a. omdat deze regio onjuist is geschematiseerd in het Nationaal Water Model) en hiervoor wordt een maatwerkbeschuwing opgeleverd (door Waternet). Deze maatregelen zijn in clusters met maatregelen van andere regio's beschouwd: 'watervraag doorspoeling beperken', 'watervraag landbouw beperken' (waaronder landbouwmaatregelen) en 'wateraanvoer vergroten' (waaronder inlaatwerk Kromme Rijn en doorvoer Lek-Schieland). De hydrologische quick scan gaat in op het effect op het watertekort (niet op het voorkomen van schade).

De drie beschouwde clusters geven de volgende resultaten voor West-Nederland weer:

- Landbouwmaatregelen verminderen het totale watertekort van West-Nederland beperkt. Dit komt doordat de beregeningsvraag in West-Nederland klein is ten opzichte van andere watervragers (zoals verdampingsverlies vanuit oppervlaktewater en natte natuur). Landbouwmaatregelen leiden echter ook tot andere baten.
- Als alle maatregelen in het 'wateraanvoer vergroten' cluster (niet alleen inlaatwerk Kromme Rijn en doorvoer Lek-Schieland maar alle 'watervoer vergroten' maatregelen uit alle zoetwaterregio's) geïmplementeerd worden, loopt het Nederlandse wateraanvoersysteem tegen de grenzen aan. In extreem droge jaren ontstaat concurrentie tussen de landelijke watervragers en is een afweging nodig. Hierbij is het Betuwepand/Bernardsluis beperkend (waterveiligheid). Op het nationale schaalniveau is vol inzetten op 'wateraanvoer vergroten' niet mogelijk. Daarom zet de regio ook in op watervraag beperken en alternatieve zoetwaterbronnen.

Resultaten economisch optimaal pakket

In fase 3a van de Economische Analyse Zoetwater is het economisch optimaal pakket opgesteld op basis van aangeleverde maatregelen door de zoetwaterregio's. De Economische Analyse Zoetwater is een vergelijking van alternatieven: de referentie (autonome ontwikkeling zoals beschreven in de deltascenario's) en beleid (maatregelen). Voor de beleidsalternatieven worden twee alternatieven vergeleken: het voorkeurspakket (door de zoetwaterregio's en het hoofdwatersysteem) en het economisch optimaal pakket (beoordeling van individuele maatregelen uit het voorkeurspakket op kosteneffectiviteit). De vergelijking tussen het voorkeurspakket en economisch optimaal pakket is een advies, economie is één van de argumenten om een maatregel te implementeren. Het voorkeurspakket kan ook bestaan uit 'niet economisch optimale' maatregelen omdat niet gemonetariseerde effecten ook van belang zijn (bijvoorbeeld draagvlak).

Beschreven per cluster

Er zijn vijf maatregelen van de regio West-Nederland benoemd in het economisch optimaal pakket, deze maatregelen bevinden zich in het cluster aanvoermaatregelen en het cluster hergebruik brak water. In diverse stappen vielen maatregelen af omdat ze niet voldeden aan de criteria van deze stap (de maatregelen in het economisch optimaal pakket voldoen aan alle criteria). Een maatregel is afgefallen in stap 2, bij deze maatregel wogen de kwalitatieve baten niet op tegen de kosteneffectiviteit. In stap 3 vallen vier maatregelen af, deze maatregelen hebben een negatief kosten-batensaldo en vallen onder de clusters aanvoermaatregelen en hergebruik effluent.

Beschreven per maatregel

Er zijn vijf maatregelen van de regio West-Nederland benoemd in het economisch optimaal pakket, dit zijn:

- Inlaat Kromme Rijn
- Vervolgmaatregel Brielse Meer
- COASTAR Kustduinen
- COASTAR Westland
- Temmen brakke kwel

In diverse stappen vielen maatregelen af omdat ze niet voldeden aan de criteria van deze stap (de maatregelen in het economisch optimaal pakket voldoen aan alle criteria). De uitkomsten zijn afhankelijk van de gekozen methodiek van de economische analyse. Daarbij betreft het ook een aantal innovatieve maatregelen. COASTAR droogmakerij viel af in stap 2, hierbij wogen de kwalitatieve baten niet op tegen de kosteneffectiviteit. In stap 3 vallen vier maatregelen af, deze maatregelen hebben een negatief kosten-batensaldo. Het betreft de aanvoermaatregelen Krimpenerwaardroute en Beter Benutten Bergsluis en de hergebruik effluent maatregel Harnaschpolder. Ondanks een negatief-kostenbatensaldo

worden deze maatregelen wel opgevoerd omdat niet gemonetariseerde effecten ook van belang zijn. Hergebruik effluent Kortenoord schuift op verzoek van het waterschap door naar de volgende fase van het Deltaplan Zoetwater.

b. Hoe zijn de maatregelen geprioriteerd?

In ambtelijk verband is in 2019 gesproken over de kansrijke maatregelen voor het Deltaplan Zoetwater 2022-2027. In het ambtelijk overleg West-Nederland is in het najaar van 2019 een voorzet gedaan voor de prioritering van de kansrijke maatregelen. Deze eerste voorzet is bestuurlijk eind 2019 besproken. In 2020 werkt de regio op ambtelijk en bestuurlijk niveau verder aan de prioritering om tot een voorkeursmaatregelenpakket te komen in het najaar van 2020.

c. Hoe scoren de maatregelen (pakket?) op de in BPZ afgesproken criteria?

Voor de afgesproken criteria wordt hieronder ingegaan op de scores per cluster:

- Legitimiteit is een randvoorwaarde voor alle maatregelen (geen regulier werk, geen beheer en onderhoud en geen fte's).
 - Voor de drie clusters wordt aan legitimiteit voldaan.
- Criteria voor bijdrage Deltafonds zijn effectiviteit gerelateerd aan gekozen doel, cofinanciering als uiting van bestuurlijk commitment en kosten (en waar mogelijk baten) in beeld.
 - Het cluster aanvoermaatregelen scoort zeer goed op effectiviteit maar de kosten zijn hoog. Voor het merendeel van de maatregelen is het bestuurlijk commitment vastgelegd in collegebesluiten of in de Bernissecommissie.
 - Het cluster benutting brak water scoort op basis van de eerste resultaten van de pilots goed op effectiviteit. Voor de COASTAR-maatregelen in dit cluster is cofinanciering rond en zijn de kosten niet zeer hoog. Opschaling temmen brakke kwel wordt verder uitgewerkt in de tweede tranche.
 - Het cluster hergebruik effluent scoort goed op effectiviteit maar de kosten zijn hoog. Bestuurlijk commitment is voor 1 maatregel vormgegeven in het coalitieakkoord en voor de andere maatregel is een intentieverklaring in voorbereiding.
- Overige criteria bestaan uit de voorkeursvolgorde (trits), schaalniveau, waterbeschikbaarheid, integraliteit, innovatief karakter, solidariteit, flexibiliteit en duurzaamheid.
 - Het cluster aanvoermaatregelen draagt bij aan bovenregionale belangen maar scoort laag op de voorkeursvolgorde (de afhankelijkheid van aanvoer uit het hoofdwatersysteem hoort historisch bij het gebied).
 - Het cluster benutting brak water scoort hoog op de voorkeursvolgorde en op innovatief karakter.
 - Het cluster hergebruik effluent scoort hoog op de voorkeursvolgorde, innovatief karakter en integraliteit.

d. Welke innovaties worden meegenomen?

Innovaties worden meegenomen op het gebied van verziltingsbestrijding waaronder afvangen brakke/zoute kwel in het cluster benutting brak water. Daarnaast zet de regio in op het opschalen van hergebruik effluent naar hoogwaardig gebruik.

7. Transparantie over waterbeschikbaarheid

Waterbeschikbaarheid is door de regio op twee niveaus uitgewerkt, op regio- en lokaal niveau. Op regio-niveau geeft de regionale knelpuntenanalyse inzicht in vraag en aanbod van zoetwater. Mede op basis hiervan zijn de partijen in de regio gekomen tot het voorgestelde maatregelenpakket. Op lokaal niveau zijn gebiedsprocessen voor waterbeschikbaarheid doorlopen, op basis waarvan maatregelen zonder bijdrage uit het Deltafonds (of maatregelen op bedrijfsniveau) zijn voorgesteld.

a. Tegen welke droogte ben je bestand met dit maatregelenpakket?

Het maatregelenpakket is niet gericht op één uniforme droogteherhalingskans. Vanuit de diverse processen vanuit waterbeschikbaarheid of risicodialogen kunnen gedifferentieerde doelen komen. De regio sluit aan bij het nationale zoetwaterdoel: Nederland weerbaar tegen zoetwatertekorten in 2050.

De *robuustheidsslag van de aanvoerroutes* heeft als doel robuust om te kunnen gaan met een droogte als 2018 (herhalingskans 1/30 tot 1/60jr). In 2018 is via de SWM samenwerking geëxperimenteerd met doorvoerroutes, tijdelijke bemaling en bellenscherm. Hierbij zijn risico's genomen maar ook kansen en verbetermogelijkheden in beeld gekomen zowel voor de regio als nationaal (klimaatbestendig zoetwatervoorziening hoofdwatersysteem). Het maatregelenpakket bouwt daarop voort.

De inzet op *alternatieve bronnen* zoals benutten effluent, regenwater en brakke kwel richt zich op het beperken van de afhankelijkheid van gebruikers zoals drinkwater en glastuinbouw van bestaande bronnen waarbij ook synergie wordt gezocht met circulariteit, beperken verzilting en bodemdaling. Doel is extra robuustheid van de zoetwatervoorziening door droogte maar ook bestand zijn tegen verslechtering van de waterkwaliteit bij droogte. Voor de glastuinbouw betreft dat ook beleidsmatige beperkingen voor brijnlozing.

7. Kosten en baten

De kosten en kostenverdeling van de kansrijke maatregelen zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 2 kosten en kostenverdeling van maatregelen opgenomen in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027

#	Maatregel	Trekker	Investering	Bijdrage Rijk (Deltafonds)	Regionale financiering
	Aanvoerroutes		(mln €)	(mln €)	(mln €)
1	Doorvoer Krimpenerwaard (5,5 m3/s)	HHSK	15	7,5	7,5
2	Kromme Rijn (6 m3/s)	HDSR	10	5	5
3	Beter Benutten Bergsluis	HHD	2,8	1,4	1,4
4	Brielse Meer (onderzoek)	WSHD	0,4	0,2	0,2
	Innovatief gebruik van de ondergrond				
5	COASTAR kustduinen	Dunea	4,2	0,6	3,6
6	COASTAR Rotterdam: Cities2recharge	Rotterdam	1,9	0,5	1,4
7	COASTAR pilot brakwaterwinning ¹⁾	Oasen	4,2	1,1	3,1
8	COASTAR pilot Westland ²⁾	n.t.b.	3	0,8	2,2
9	Temmen brakke kwel ^{2, 3)}	AGV/Waternet	28	7	21
	Hergebruik effluent				
10	Harnaschpolder ²⁾	HHD	13	3,3	9,7
	Vergroten eigen weerbaarheid bufferen, doelmatig doorspoelen, aanpak droogtegevoelige keringen, etc.	Diversen	> 60	0	> 60
	Totaal		> 142	27,4	>115

¹⁾ Onder voorbehoud van vergunningverlening

²⁾ Onder voorbehoud van regionale financiering

³⁾ Qua planning en financiering doorlopend in volgende fase Deltaplan Zoetwater

Wat doet de regio zelf? Zonder bijdrage uit Deltafonds

Waterbeheerders

- Maatregelen om meer klimaatrobuust en doelmatig met water om te gaan bij droogte (Totaal € 25 miljoen tot 2027 in de regio):
 - Flexibel Peilbeheer
 - Slimmer of minder doorspoelen
- Slim Watermanagement (via het landelijk spoor)
- Schutbepalingen sluizen
- Inzet van noodpompen
- KWA oplossen, inzetten flexibele aanvoerroutes, eventueel AORTA
- Pilot temmen brakke kwel
- Accepteren van oplopende zoutgehaltes/schade

Sectoren

- Landbouw
 - Klimaatrobuust en efficiënt omgaan met water en tekort bij benutten water (enkele miljoenen €/jaar)
 - Berging in de bodem van landbouwpercelen
- Drinkwater
 - Pilot temmen brakke kwel
 - Inzet membraanfiltratie tegen verzilting
 - Verkennen nieuwe bronnen, oa Valkenburgse Meer
 - Bijdrage COASTAR
- Industrie:
 - Verminderen watergebruik
 - Hergebruik waterstroom binnen proces
 - Hergebruik externe bronnen (effluent).
- Natuur
 - Onderzoek potentie natuur als klimaatbuffer

BIJLAGE 2: Aanvullende afspraken tussen partijen

De volgende aanvullende afspraken over maatregelen uit het Deltaprogramma Zoetwater zijn door partijen binnen de zoetwaterregio West-Nederland onderling overeengekomen:

Maatregel	Betrokken partijen	Overeengekomen afspraken
Robuuste Doorvoerroute Krimpenerwaard	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard en Hoogheemraadschap van Rijnland	Voor de regionale cofinanciering hebben HHSK en HHR op bestuurlijk niveau afgesproken dat zij die gelijk verdelen, te weten ieder 25% van het totale investeringsbedrag (geraamd op 15 miljoen).
Beter benutten Bergsluis	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) en Hoogheemraadschap van Delfland (HHD).	Deze maatregel krijgt 50% subsidie uit het Deltafonds. Voor de regionale cofinanciering hebben HHD en HHSK op bestuurlijk niveau afgesproken dat zij die 80%-20% verdelen, m.u.v. de vismigratievoorziening. De regionale cofinanciering voor de vismigratievoorziening wordt 50%-50% verdeeld.
Onderzoeksprogramma vervolg optimalisatie watervoorziening Brielse Meer	Waterschap Hollandse Delta (WSHD), Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Deze maatregel krijgt 50% subsidie uit het Deltafonds. Voor de regionale cofinanciering hebben WSHD, HHD en Havenbedrijf op bestuurlijk niveau afgesproken dat zij die respectievelijk voor 3/8 ^e , 2/8 ^e en 3/8 ^e verdelen.
Inlaatwerk Kromme Rijn	Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR), Hoogheemraadschap van Rijnland (HHR) en Amstel Gooi en Vecht (AGV)	Deze maatregel krijgt 50% subsidie uit het Deltafonds. Voor de regionale cofinanciering hebben HDSR en HHR afgesproken dat zij die 80%-20% verdelen.